Thema bijeenkomst Alcohol *en Middelen gebruik Jongeren Ooststellingwerf*

Aanleiding

Binnen de gemeente Ooststellingwerf is het preventie- en handhavingsplan alcohol en middelen 2021-2024 van kracht. De ambitie is om het alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen om daarmee gezondheidsschade, ontwikkelingsachterstand, ongelukken en overlast als gevolg van alcoholgebruik te voorkomen.

De gemeenteraad heeft binnen de samenwerkingsagenda 2022-2026 aangegeven extra aandacht te willen voor preventie van verslaving. Verslaving is een groeiend probleem dat in alle lagen van de bevolking speelt. De raad wil hier breder en intensiever op inzetten. Zowel in preventie als in vroegsignalering, handhaving en hulp bieden.

Tijdens de thema bijeenkomst op 17 januari 2023 willen we u kennis laten maken met de preventieaanpak ‘Opgroeien in een Kansrijke Omgeving’ (voortgekomen uit het IJslandse model). Deze aanpak zou goed kunnen aansluiten bij de problematiek binnen de gemeente en de ambitie van de gemeenteraad op dit terrein.

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)' is een Nederlandse preventieaanpak voor gemeenten. De aanpak richt zich op het voorkomen van alcohol, drugs en tabak gebruik door jongeren door een leefomgeving te vormen waarin ze gelukkig en gezond kunnen opgroeien. In 2018 is in een aantal gemeenten in Nederland een pilot van 4 jaar gestart waaronder SudWestFryslan. Deze succesvolle aanpak wordt inmiddels door meer gemeenten omarmd en zal in Friesland verder vorm gegeven worden.

Bijlage 1: Monitor GGD 2019

Bijlage 2: Presentatie alcohol en middelen beleid 17 januari 2023

Bijlage 3: Preventie- en handhavingsplan alcohol en middelen 2021-2024

Alcohol en middelengebruik onder jongeren in Ooststellingwerf

Aan de hand van de verschillende GGD gezondheidsmonitors wordt een beeld geschetst van het alcohol- en middelengebruik in Ooststellingwerf onder jongeren van 12 tot 18 jaar oud.

In het algemeen kan gesteld worden dat er sinds 2016 een daling ingezet is van het alcohol gebruik onder jongeren. Ook het roken in de leeftijdsgroep is afgenomen.

Hoewel dat goed nieuws is lijkt de ingezette daling niet verder door te zetten. De invoering van NIX 18 lijkt een positief effect gehad te hebben. Om verdere daling te realiseren tot aan de gestelde doelen is meer nodig dan aanpassing van wet- en regelgeving.

Diverse partijen zetten zich binnen Ooststellingwerf in om te voorkomen dat jongeren gaan gebruiken. Preventieve activiteiten zoals voorlichting kunnen daar een bijdrage aan leveren. Indien er wel sprake is van (problematisch) gebruik zetten partijen als VNN, Scala, het gebiedsteam, team handhaving, politie, scholen en huisartsen zich in om jongeren en hun systeem te ondersteunen.

Ondanks deze inzet hebben we nog niet het gewenste effect bereikt.

Alcoholgebruik

Op het gebied van alcoholgebruik wijkt Ooststellingwerf niet significant af van de rest van Fryslân. Uit

de monitors blijkt het aandeel jongeren dat wel eens alcohol heeft gedronken tussen 2012 en 2016 is gedaald van 60% naar 45%. Dit is waarschijnlijk voor een groot deel te verklaren door de verhoging van de leeftijdsgrens voor alcohol van 16 naar 18 jaar in 2014. In 2019 ging het om 43% van jongeren tussen de 12-18 jarigen die weleens alcohol had gedronken. Dit percentage is onwenselijk, aangezien elke vorm van alcoholconsumptie voor het 18e levensjaar gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Alcoholconsumptie werkt de ontwikkeling van de hersenen tegen, zorgt voor een mindere concentratie in de klas, kan verslavend zijn en verhoogt het de kans op een verkeersongeluk (bijvoorbeeld terug van een feestje).

Op het gebied van binge drinken (meerdere drankjes in korte tijd bij een gelegenheid, ook wel bekend als comazuipen) is een soortgelijke ontwikkeling te zien, waarbij in 2012 nog 36% dit wel eens deed, het in 2016 was gedaald naar 30% en in 2019 was gestabiliseerd op 28%. Binge drinken brengt korte termijn risico's met zich mee, zoals alcoholvergiftiging, een black-out of een hogere kans op schade aan organen. Daarnaast zijn er ook lange termijn gezondheidsrisico's, waaronder een vergrote kans op een hartinfarct en een hogere kans op obesitas en hypertensie op latere leeftijd.

In 2012 gaf 26% van de jongeren aan dat ze in de weken voorafgaand aan de monitor wel eens aangeschoten of dronken is geweest.

In 2019 zei ruim de helft (54%) van de drinkende jongeren in Fryslân vooral thuis alcohol te drinken. Daarnaast gaf nog ruim een kwart (26%) aan dit in de horeca te doen. Van de jongeren die alcohol drinken, zegt 47% dat hun ouders het goed vinden. Bij 26% van de jongeren raden de ouders alcoholgebruik af.

Drugsgebruik

Het cannabis gebruik in Ooststellingwerf is sinds 2016 nauwelijks veranderd en wijkt niet af van de rest van Fryslân. In 2019 gaf 14% aan ooit cannabis te hebben gebruikt, in 2016 was dit 15%. Vergeleken met 2012 is er wel een sterke daling, toen was het percentage nog 26% en lag dit ook hoger dan in Fryslân. Gebruik in de voorgaande 4 weken lag in 2019 en 2016 op 5%, en in 2012 hoger op 11%. Afhankelijk van de manier van gebruik heeft cannabis verschillende gezondheidsrisico's, de meest bekende zijn verslaving, hartproblemen en longaandoeningen.

Het harddrugsgebruik verandert sinds 2012 nauwelijks. Het ooit gebruik ligt op 7% in 2019 en 3% zegt nog in de weken voor het onderzoek harddrugs te hebben gebruikt.

We zien wel een stijging tussen 2016 en 2019 onder jongeren die aangeven wel eens lachgas te hebben gebruikt. In 2016 lag dit nog op 3%, maar in 2019 was dit gestegen naar 6%. Naast vervuiling door patronen, zijn er ook serieuze gezondheidsrisico's verbonden aan (overmatig) lachgasgebruik, waaronder verhoogde risico's op flauwvallen door zuurstoftekort, blijvende gehoorschade door het springen van een trommelvlies en verlamming door de blokkerende werking van lachgas op vitamine B12.

Roken

In 2019 gaf 18% aan wel eens een hele sigaret of meer te hebben gerookt en rookte 6% elke dag. Dat is minder dan in 2016 toen 23% aangaf wel eens gerookt te hebben, dit was toen ook meer dan in Fryslân. Het dagelijks roken is niet veranderd door de jaren heen. Daarnaast is in 2019 gevraagd naar de e-sigaret, deze blijkt door 23% wel eens te zijn gebruikt. Ruim een vijfde (22%) van de jongeren geeft aan dat er thuis in huis wordt gerookt. De gezondheidseffecten van roken zijn stevig onderzocht en onderbouwd. Roken kan leiden tot verslaving, COPD, longkanker en allerlei andere chronische aandoeningen. Roken is een van de grootste risico's op de gezondheid.

Schoolmonitor 2021
Naast bovenstaande reguliere jeugdmonitors is in 2021 een extra monitor uitgevoerd door de GGD in verband met de gevolgen van de coronaperiode voor jongeren. Deze is in de klassen 2 en 4 van het reguliere voortgezet onderwijs gehouden. In Ooststellingwerf hebben te weinig leerlingen deelgenomen om alleen voor de gemeente cijfers te kunnen genereren, vandaar dat de leerlingen zijn samengenomen met de leerlingen uit Opsterland om toch iets over dat gebied te kunnen zeggen. Landelijk gaf 28% aan de vier voorgaande weken te hebben gedronken, dit lag in Fryslân en Ooststellingwerf/Opsterland hoger (beide 35%). Ook het binge drinken lag iets hoger. Voor Ooststellingwerf/Opsterland was dit 23% en Fryslân 24%, terwijl het landelijk op 21% lag. De schoolmonitor geeft lagere cijfers aan dan de laatste GGD meting in 2019.

Kindmonitor 2022
De Kindmonitor 2022 laat zien dat 31% van de ouders van kinderen van 4 t/m 12 jaar geen rekening met het eigen alcoholgebruik houdt bij de kinderen. Daarentegen heeft 62% al met hun kind (van 8 jaar of ouder) gesproken over (de gevolgen van) alcoholgebruik. Zo'n 15% van de ouders geeft aan te roken, 6%6 houdt geen rekening met het rookgedrag.

Signalen stakeholders
Met betrokken organisaties en professionals zoals Huisartsen, het Gebiedsteam, VNN, Stellingwerf College, Scala, Politie, Handhaving en de GGD is gesproken over het alcohol en middelen gebruik in Ooststellingwerf. Ook is gesproken over de preventie Aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving'.

Er zijn zorgen over jongeren die op een leeftijd van 13, 14 jaar harddrugs gebruiken. Ook wordt door organisaties opgemerkt dat kinderen uit groep 7 of 8 aansluiting vinden bij de oudere overlast gevende groepen jongeren.

Er is een groep jongeren in onze gemeente waar sprake is van ernstig middelen gebruik waarbij ook sprake is van intergenerationele problematiek. Ouders die zelf ook gebruiken en toestaan dat hun kind alcohol en / of drugs gebruikt.

Daarnaast is er ook een groep ouders die onvoldoende opvoedingsvaardigheden hebben, onmachtig zijn door persoonlijke problemen of geen grip meer hebben op hun kinderen.

Een gerichte en integrale aanpak waar het formele en informele netwerk om de jongeren heen krachtig ingezet wordt creëert een kansrijke omgeving voor de jongere. Vasthoudendheid en een lange adem is nodig om veranderingen met impact te bewerkstelligen.